

נילו דור: דרכים

תחילתו של דבר בכך שניצבתי פעם ערב־אביב אחד אל החלון בקומה ג', ועישנתי סיגריה, לאט, בהנאה. הערב נראה עטוי משהו לבן ושקוף. נעים היה הדבר, לפי שכל הקולות והצלילים היו מעומעמים משום כך, ועם זאת היה הערב צלול. כל אחד מוכרח היה להרגיש בכך. חשתי שעכשיו שוררת בכל בני־האדם אורות מסוימת. ביקשתי לראות מה ינסו לעשות באורה זו, כאן למטה ברחוב, או שם־מעבר בבית הסגול־האפור, הגדול, שקומתו האחרונה שרופה. הבריות ודאי שמחים במין ערב שכזה.

נאה הוא, הכרח שהכל חשים בכך. לחוש... עכשיו חשתי בכך באמת. הכל מוכרחים להרגיש זאת, כאשר מישוהו נועץ בהם עיניו נעיצה עקשנית מתמשכת. הרגשתי במבטו החודר על גבי ועל ערפי. היה סמוך לי מאד, היה מחריש בתכלית, אבל הרגשתי את מבטו. עכשיו פניתי לאחורי, פתאום, אבל עם זאת כך כמו היה זה טבעי בהחלט, כפי שהיה נוהג כל אדם במקרה כזה. ראיתי אותו, באמת היה כאן מישוהו, לא טעיתי. אני עצמי הייתי זה שנעץ בי כה את עינו מאחורי. מהדורה ב' של עצמי. "כן, אבל לא לגמרי כלי־כך כמו", אמר.

נראיתי לי רזה מעט יותר, קהוי יותר בפרצוף, והעיניים צלולות יותר, חודרניות עוד יותר משראיתיו במראָה. הוא עישן כמוני ונישף כחֶלֶת עדינה מבעד לאפו ולפאת־פיו השמאלית.

"אה, זה אתה", אמרתי לו, "אבל מדוע מרחק כזה?"
"אוהב אני לפעמים מאד להתבונן כך, ואת זה יכול אני טוב יותר כשאני רחוק ממך צעדים אחדים. אתה יודע, ריוח־הזמן המפורסם שצריך להיות בין האמן ובין האירוע שהוא מבקש לכתוב או לצייר. אלא שאצלנו אין זה זמן כי אם ריוח־מקום של מה־בכך".

הוא התחיל להיות לגלגני. העדפתי לפנות אל עבר הרחוב. הוא קרב אלי מעט, קרוב קרוב בא, נשען אל החלון כמוני, והמתין, כנראה מצפה לשאלה ממני. נעים היה לי הדבר.

הסימטה הצרה מתחתינו הסתיימה בצד שמאל בבנין חדש גדול, כאילו נחתכה באמצעה. הבריות צצו שם כשוחים בים, או שצללו שם ונעלמו, ואחר שבו־צצו כתום שעות אחדות, או רק מחר. משונה, הירהרתי, כלום פירושו של בנין זה תחילה או סוף?

"עכשיו תפסתי אותך בשאלה־של־שטות. הוא הכל, אתה מבין, שני הדברים כאחד. הרי זה מעבר לבני־אדם חסרי־מנוחה. הבט־נא איך הם רוחשים בכניסה".

"לפעמים שונא אני בני־אדם אלה", אמרתי לו, "ואת הליכותיהם ואת אמירותיהם שאינן אלא נאמרות כְּרִסְתָּם, סתם־כך—פשוט רק שייאמר משהו".
 "מן הדין שתראה גם את צדם האחר של הבריות", אמר לי. "צריך שתשהה פעם לילה בגן הקטן ותתבונן בהם".

"מאד הייתי רוצה להתבונן, אבל סוגרים את הגן כבר מוקדם בערב".
 "אז הישאר כל הלילה שם נעול והסתכל. תמיד עליך להיות נוכח. את הרחישה חייב אתה לראות, בני־אדם חיים, נושמים—כשהם ערים, כשהם אוהבים, כשהם שוטמים, כשהם נאבקים, מהרסים, בונים, כשהם מאוכזבים, מיואשים, וגם כשהם מאמינים, מיחלים והוים..."

"גם לסהרורים מן־הסתם אתה מכוון", אמרתי.
 אך הוא לא נשתסע בדבריו והמשיך: „את הכל, הכל אני אומר לך. מפני שכל אחד מלטל עמו את הדראמה שלו. רק תן בהם את עינך יותר".
 "אז יתהוו ספרים עבים מאד. יכול אני לתאר לי אותם, כולם, מכורכים יפה, בכריכת־בד או רק בקרטון, ספר־ספר כערפו. אך צריך היה לרשום לסיפורים אלה, שיעברו בעולם, שמות על פניהם. עלייתו ושקיעתו של הסמל כְּרִזְכְּךָ. או: הטראגדיה של התנוונותו האטית של מנהל־חשבונות זה־זה, כן, יש כאן אלפי וריאציות, וגם כל סדרת־הספרים הגדולה הזאת מן הדין שתקבל שם משותף, כדי שאפשר יהיה להבדיל בינה לבין כל הקודמות וכל העתידות. לדוגמה: ימים גדילים של המאמצים המכוז־בים. שם נהדר, אינך חושב?"

"על כך לא מתלוצצים, ידידי היקר", אמר מרצין.
 קדתי קידה עמוקה לשמאלי, קדתי קידה עמוקה לימיני, ונבוך גימגמתי: "סל־ח־נ־א לי, מהלו שלא נתתי לכם את הכל. שא־נ־א לי על כל פשעי הגדולים והקטנים, רחמוני על שהנחיתכם לפעמים לנפשכם, רוצה אני להישאר עמכם, תמיד, כי בלע־דיכם אין אני יכול לנשום".

"רואה אתה מה־חזק הקשר בינך ובינם".
 "עוד הרבה יותר, ולא רק עם אלה, גם עם האחרים, עם אלה שחלפו, שבעצם־לא־חלפו. בי חיות דרכים שאחרים מהלכים בהן, ופסיעות שמכבר שקעו בנשייה. חיים הם והולכים על־פני הדרך, פסיעות כבודות של האנשים העייפים השבים מן העבודה לביתם, פסיעות קלות של המתהלכים לרוח־הערב־בגן, בצל האילנות, וצעדיהן של נערות, שריח־של־בושם עולה מהן, זול, כה חריף, פסיעות־בדד של הולכי־יחיד, המאמינים שבודדים הם, וצעדי־רעם של ההמונים, המסתערים על הבאסטיליה".

כך ביקשתי את נשמת־החיים בצעדיהם של העוברים־ושבים, שבנעליהם הביעו שפה טובה יותר משיכלו לבטא במליהם. הנעלים שאירו עקבות בדרכים הארוכות.
 "אבל העקבות נמחים בנקל, תן דעתך על הרוח ועל השלג. לא רשמו אותם במפות, אפילו לא באטלסים הצבעוניים הגדולים, שבהם אתה יכול למצוא את כל מרחקי־היישובים. קר־האוויר שאנחא־—סן־פראנציסקו כְּרִזְכְּךָ קילומטרים. בין גבעת־הסג־רירים ובין אגם־מוזפת־על־הנשמה כְּרִזְכְּךָ קילומטרים־שליצב. את הכל חישובו, רק

את בני־האדם שכחו, שהלכו בדרכים אלו, וכיצד הלכו בהן”.

”רוצה אני לכתוב ספר. זה צריך להיות כמו מפה גיאוגרפית גדולה, שבה מרומזות כל הדרכים, והאנשים שהילכו בדרכים אלו, ואיך הלכו בדרכים האלו”.

הוא מילל לעצמו כמו בחד־שיח.

”להיכן מוליכות דרכים אלו, דרכים־שבכל־הכיוונים? מהיכן הן באות, לאן הן מוליכות, דרכים לבנות ותמירות, שטופות־שמש ומאובקות וכסויות־בוץ, דרכים־למכור ניות־ולוסוסי, לבני־אדם עם מטען ובלי מטען, לבני־אדם עם מולדת וחסרי־מולדת, דרכים שאינן מביאות חזרה, עומדים אנו בראשית, מסילות אינסופיות, שפסי־הברזל שלהן מכאיבים בחדותם, שעליהם דהרו הרפכות, הרפכות האפורות, המפויחות, הישנות, של אירופה, טעונות תחמושת, ששוררו: ‘את התינוקת צריכה כבר לישון’”.

ראיתי את הלילה, וכוכבים התחילו לנשור אל תוך היער, כגחליליות אל תוך סבך־השיחים. נפול נפלו בחיוך, הדורות, בלא עגמה, אלא בשמחה עצובה, כזו שחשים מתאבדים ברגעם האחרון.

בפרשות־הדרכים זעקו עמודי־השלטים בקולותיהם של נביאים מהורגים, עוד פעם ראיתי את הדרכים, זבות־דם, שסועות ורמוסות, רדופות כלבים גובחים, דרכים מורדפות־עד־מוות, יריוות־כנמלטות; רבוצות היו עכשיו מחווירות־בשמש, בזרועות פשוטות ובעיניים מלבינות, מעוותות.

ואז באו מכל עבר בני־אדם שראיתי אתמול, חשמלאים ומסיקים ונהגים, התופרת שידיה פצועות והרשמית שעיניה לאות, כולם באו ואמרו: “אנו אוהבים את השמיים, על שהם רכים כל־כך, ואת היער, על שהוא טוב־לב כל־כך, והוא משיב לנו את הכוח ואת התוחלת שאיבדנו קודם בדרכים”.

האוקינוסים לפנינו, המעירים את המרחב משנתו באצבעות־של־חמה, כהעירנו את האהובה. ידעתי נערות הרבה, אך לשום אחת לא היו אצבעות לבנות־יפות כשלה. אצבעוהיה העדינות־הצחורות בכף־ידי, על עיני. זהו שכבר לא היתה נערה, היא היתה הזיה. מתי־מתי היה הדבר. היכן עוגנות הספינות, הספינות הקטנות, הנהדרות, מת־נדנדות כשיפורות על הגלים, והן עולצות לקראת דרכן. הרימו העגנים, והוציאונו לדרך!

”הדרכים הומות כהמות היים”, לחש.

”תאר את כל זה, אם אתה יכול, אך אל תשכח את הלילה. עדיין לא עלה היום כליל”.

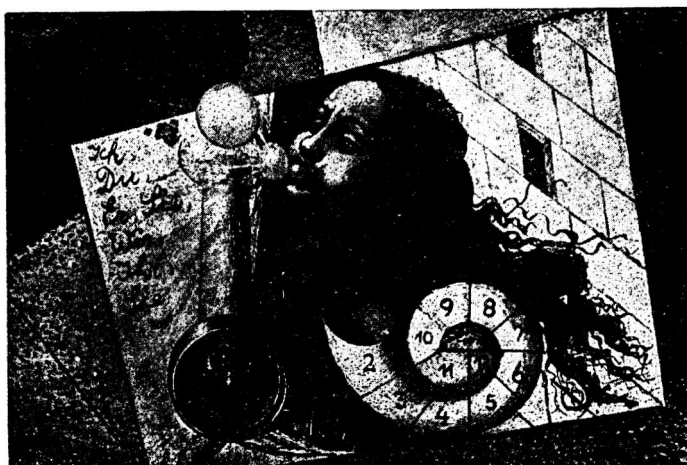
הוא הטיל יריקה הטופה מבעד לשיניו ונעלם בערפילו של טרם־שחר. הלכתי בעק־בותיו ודיברתי בקצב פסיעותי: “עדיין לא עלה היום, עוד לא עלה היום, עוד לא עלה היום”.

שוב נפגשנו על הגשר. מתחתינו זרם הנהר, או שהגשר שָׁעט בכיוון הפוך. “עצום זה הנהר”, אמר האיש הקטן במעילו המשובץ, ודירדר בקצה־נעלו, נעל צהובה, אבן אל המים.

ערבות אפורות נראו ברחוק, עומדות על גדות הנהר האפל. שכחו שעדיין הן כאן.

שכחו את סיבת הווייתן ואת כיוון הרוחות הבאות והיוצאות. ואילו הנהרות צומחים ופורצים את שריון־הקרח המעיק עליהם ועוצר את נשימתם. האביב עירה בהם את דמו, האביב הפורח, המעלה ריח, הלא־נכבש הנצחי. אנו אז נלך, לפי שאנוסים אנו ללכת. אבל, להיכן?
 "אל תוך נהר־החיים הולכים אנחנו, ומפרשינו נטויים. אין אני יראה עוד את המים האלה, עכשיו שאני מכירה אותם כבר", אמרה הנערה שלידנו. שוב ידעתיה.

(א. ב.)

רודולף האוזנר